

Innspill til Dokument 8:274 S (2022-2023)

Innovasjonsselskapene utgjør en innovasjonsinfrastruktur som kobler sammen gründere, etablert næringsliv, forskning/akademia og kapital for å utvikle fremtidens næringsliv. FIN - Foreningen for innovasjonsselskaper i Norge har medlemmer som jobber med kommersialisering fra forskning, inkubasjon, tidligfasekapital, testfasiliteter og klyngeutvikling.

FIN – Foreningen for innovasjonsselskaper i Norge takker for muligheten til å gi innspill til representantforslaget om å gjøre Norge til verdens beste nærings-, gründer- og nyskappingsnasjon. Vi stiller oss helhjertet bak formålet. Vi mener at flesteparten av forslagene er gode, men at dette ikke er nok om vi skal lykkes med det overordnede målet om å bli verdensledende innen innovasjon og nyskaping.

Alle bedrifter som vokser og innoverer trenger tilgang på: *Kompetanse, kapital og kunder*. For å tilrettelegge for at nytt og nyskapende næringsliv får tilgang på dette, må en slagkraftig politikk i all hovedsak bestå av tre elementer:

1. Et næringsvennlig skatte- og avgiftsregime
2. Virkemidler som egenkapital, garantier, lån og tilskuddsordninger til bedrifter
3. Sterke innovasjonsøkosystemer og styrket innovasjonsinfrastruktur (er ikke del av representantforslaget).

Lovverk og reguleringer er også viktig (forslag 4) og at det næringsrettede virkemiddelapparatet *ikke er mer byråkratisk enn nødvendig* (forslag 6). Kanskje enda viktigere er det at ulike ordninger ses i sammenheng og at «hull» i verdi- og virkemiddelkjeden tettes.

Et næringsvennlig skatte- og avgiftsregime

Representantforslaget inneholder flere gode forslag innenfor denne kategorien. Vi er enige i at den ekstra «midlertidige» arbeidsgiveravgiften på lønninger over 850 000 kr. (regjeringens forslag til statsbudsjettet for 2024) (forslag 1) bør fjernes fra 1. januar 2024. Videre at opsjonsskatteordningen må utbedres ytterligere (forslag 2) for at nyskapende bedrifter skal kunne tiltrekke seg og beholde høykompetent arbeidskraft. Forslag 10 om å utrede redusert arbeidsgiveravgift for nystartede selskaper de første 1-3 årene støttes.

Forslag fra FIN: Skjerming av formuesskatt på investeringer i oppstarts- og vekstselskaper

Vekstselskaper utvikler varer og tjenester med stor innovasjonshøyde for et internasjonalt og sektorovergripende marked. Dette krever store investeringer i ulike faser før selskapet er modent nok til å kunne børsnoteres. I disse fasene er selskapene særlig sårbare for formuesskatten, ettersom formuesverdsettelsen av selskapet prises svært høyt når de henter kapital. Verdsettingen er kun en teoretisk verdi av aksjekapitalen i selskapet. Dette medfører at norske gründere, som i begrenset grad er i skatteposisjon, må betale formuesskatt på høye teoretiske selskapsverdier.

For å dekke regningen, må eierne enten ta ut verdifull investeringskapital fra selskapet i form av utbytte lenge før selskapet er lønnsomt, eller selge aksjer i eget selskap. For å få tilstrekkelig avkastning må disse eksempelvis selges til utenlandske aktører, som bidrar til å vanne ut den norske eierandelen i fremtidens eksporteventyr. Vi mener at formuesskatten bør fjernes, subsidiært at det innføres ordninger som skjermer gründere av høyvekstforetak fra de negative virkningene av formuesskatten. Det må utredes ulike ordninger for hvordan dette kan realiseres.

Formuesskatten bør fjernes eller differensieres for å styrke norsk eierskap.

Virkemidler som egenkapital, garantier, lån og tilskuddsordninger til bedrifter

Vi støtter forslag 3 om en samlet strategi for å tiltrekke investorkapital og kompetanse til Norge, herunder gründervisum og forenkle tilgangen på investorkapital fra utenlandske investorer for gründere.

Forslag fra FIN: Styrke tilgangen på kapital i tidligfase

Vi har en stor kapitalmangel der hvor behovet er størst, i den kritiske oppstartsfasen og den første oppskaleringsfasen for nye vekstbedrifter med stort verdiskapende potensial. Dette rammer særlig unge gründerbedrifter som forsøker å kommersialisere forskningsresultater og har en lang utviklingstid og kommersialiseringsprosess.

Det er et økende behov for flere fond som gir finansiering til tidligfase-selskaper som utvikler nyskapende teknologier eller produkter. I Norge er det svært få fond som støtter tidligfase-selskaper, og de som eksisterer, har en tendens til å bevege seg «mot høyre» i verdikjeden, dvs. mot mindre risiko og større lønnsomhet.

Sterke innovasjonsøkosystemer og styrket innovasjonsinfrastruktur

Forskning viser at vekstorientert entreprenørskap er avhengig av et velfungerende økosystem rundt gründer/bedrift. Det er ikke slik at verdensledende ideer oppstår i et vakuum hvor investorer nærmest automatisk stiller seg i kø for å «kaste penger» etter oppstartsselskapene som disse ideene er tuftet på. Her har innovasjonsselskapene en helt sentral rolle i å bistå nytt næringsliv gjennom hele verdikjeden fra FoU til eksport ved å tilby bedriftene: *Kompetanse, kapital og kunder.*

I våre forslag nedenfor, er det viktig å påpeke at det ikke nødvendigvis er dagens virkemidler som er dårlige, men i mange tilfeller er innsatsen for lav. Staten har en viktig oppgave i å tette hull i virkemiddelkjeden fra FoU til eksport. De seneste årene har regjeringen i stedet for å investere, kuttet i bevilgningene. Dette reduserer tempoet og omstillingsevnen, og gir dårligere rammebetingelser for bedrifter og for de som arbeidet med å få frem nytt næringsliv, som innovasjonsselskaper.

Abelias Omstillingsbarometer for 2023 viser at Norge skårer høyt på *samarbeid*. Dette er en styrke som vi som nasjon bør utnytte ved å styrke samhandlingsvirkemidler og norsk innovasjonsinfrastruktur. Det er mye samarbeid på tvers av aktørene og virkemidlene i figuren nedenfor, men så lenge satsingene ikke ses tilstrekkelig i sammenheng, får ikke bedriftene et godt nok

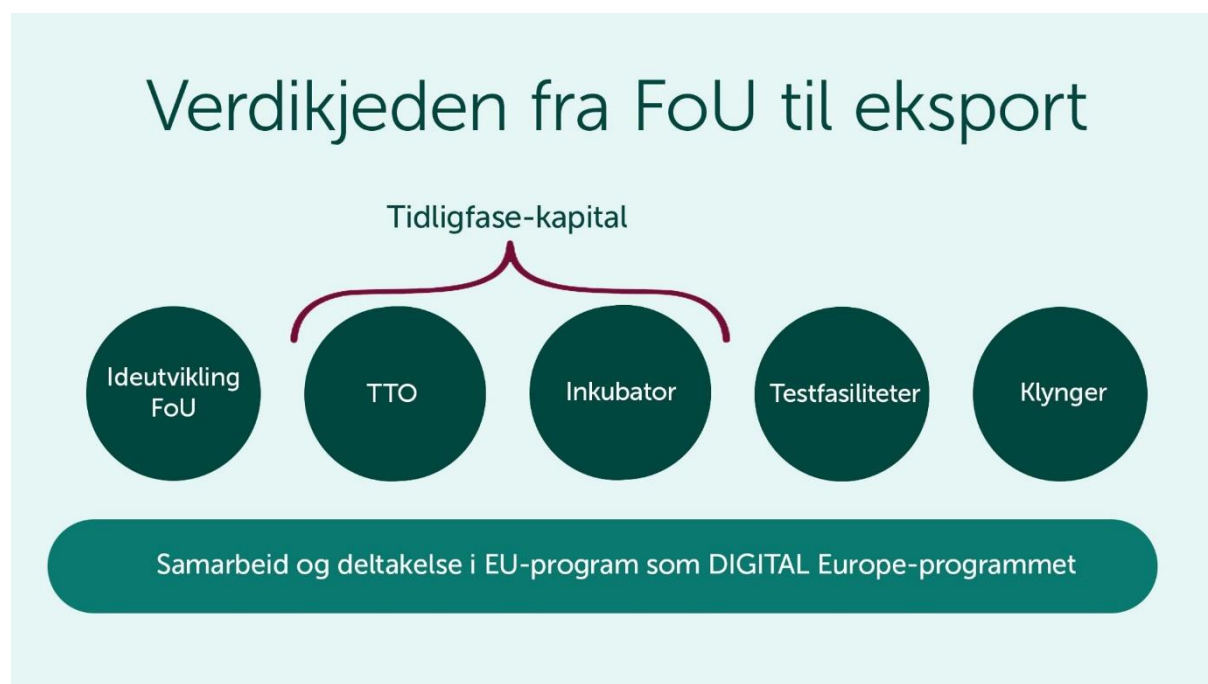
tilbud og vi oppnår ikke det tempoet og det samarbeidet som er nødvendig for å lykkes med den grønne omstillingen av Norge.

Eksempelvis er det mange forskningsbaserte oppstartsbedrifter i landets inkubatorer som tidligere har fått bistand av et teknologioverføringskontor (TTO) i den tidligste utviklingsfasen. Inkubatorene har en viktig rolle i å henvise bedrifter til Norsk katapult/testfasiliteter dersom det er nødvendig for utvikling av bedriften, og for å få løsningene raskere ut i markedet. Klyngene bistår blant annet bedriftene med å komme inn i internasjonale markeder.

I tillegg har innovasjonsselskapene en viktig rolle i å henvise bedrifter til resten av virkemiddelapparatet, og også når det gjelder å bistå med søknadsskriving. Eksempelvis til tilskuddsordninger i Innovasjon Norge.

Videre har innovasjonsselskapene enten tilgang på egne investeringsmidler og/eller tette relasjoner til kapitalmiljøer og private investorer.

Det er her snakk om relativt små investeringer i den store sammenhengen, men finansiering som er svært viktig for å få de store investeringene innen f.eks. forskning til å kaste av seg og bidra til mer nyskaping og økt FoU i næringslivet.

Figur 1: Innovasjonsselskapene jobber med å få frem nytt næringsliv gjennom hele verdikjeden fra FoU til eksport.

Forslag fra FIN: Gi ansatte i akademisk sterke incentiver til å prioritere innovasjon

Flere evalueringer og utredninger har slått fast at Norge har et stort potensial for å få mer igjen for investerte forskningskroner i form av verdiskaping, arbeidsplasser og gode samfunnsløsninger.

Et første skritt på veien, er at det må etableres sterke incentiver for forskere til å prioritere innovasjon og ikke kun publikasjon. Dette kan f.eks. gjøres gjennom ordninger som innovasjonstermin (som i forskningstermin).

Dessuten er det viktig å gi unge forskere tid og anledning til å arbeide med, og å lære om hvordan man utvikler innovative ideer, enten på egen hånd eller i samarbeid med etablert næringsliv. Dette kan vanskelig la seg gjennomføre utelukkende innenfor et PhD- eller et Postdoc-engasjement, siden disse stillingene har krav om mer rene akademiske løp. Andre typer stillingskategorier, eller typer frikjøp bør vurderes innenfor akademisk for å bygge både institusjonell og individuell kompetanse på innovasjon og kommersialisering fra forskning.

Forslag fra FIN: Styrk satsingen på kommersialisering fra forskning

Norge har investert milliarder av kroner i forskning over flere tiår. Samtidig påpeker blant andre OECD at vi har et stort potensial for å få mer av forskningen omsatt til nye bedrifter, arbeidsplasser og ny teknologi som gir eksisterende industri flere ben å stå på. Slik teknologioverføring er *langsiktige* prosesser, hvor relativt små investerte midler kaster mye av seg gjennom en hel virkemiddelkjede fra forskning og kommersialisering, til oppstart, skalering og eksport.

I 2023 har det blitt opprettet en ny søknadsbasert ordning i Forskningsrådet som erstattet FORNY2020-programmet og teknologioverføringskontorenes (TTOenes) tidligste kommersialiseringsarbeid gjennom ordningen med Lokale prosjektmidler.

I den nye ordningen, er det godkjente forskningsinstitusjoner som er søkere i motsetning til de 10 etablerte TTOene. Dette har økt antallet mulige søkere fra 10 til 160. Det er avsatt 60 mill. kr. til ordningen som er spredt på 16 ganger så mange aktører som tidligere.

FIN er bekymret for at den svake finansieringen av ordningen vil bremse aktivitetsnivået i FoU-institusjonene og TTO-miljøene. Resultatet vil bli mindre forskningsbasert innovasjon.

For å møte Norges behov for omstilling, verdiskaping og etablering av nye næringsområder, foreslår vi at det settes av minst 160 mill. kr. til den nye søknadsbaserte ordningen i Forskningsrådet.

Tilgang på tidligfase-kapital og tilskuddsordninger

Forslag omtalt i teksten over.

Forslag fra FIN: Økt satsing på skalering i Sivas inkubasjonsprogram – Kap. 2426 Siva SF post 70 Tilskudd

Forslag 5 ber regjeringen reformere virkemiddelapparatet slik at Innovasjon Norge og lignende institusjoner i større grad prioriterer tidligfase-rådgivning til gründere. Som nevnt tidligere, her er det viktig å påpeke at det er en hel verdi- og virkemiddelkjede som må fungere, men vi er enige i at det er en mangelfull oppfølging i virkemiddelapparatet for gründere i tidligfase.

Vi vil også påpeke at de 35 inkubatorene som deltar i Sivas inkubasjonsprogram har en svært viktig rolle i å rådgi gründere.

I 2023 trådte et nytt tiårig inkubasjonsprogram i kraft med inkubatorer lokalisert i alle landets regioner. De siste ti årene har over 6 000 bedrifter, både oppstart og etablert næringsliv, fått bistand rådgivning innen forretningsutvikling av inkubatorene. I programmet får gründere og bedrifter hovedsakelig hjelp i oppstartsfasen og frem til markedsintroduksjon. Her slippes de fleste bedriftene og for få oppnår internasjonal vekst, slik tilfellet er for de fleste SMBer i Norge.

Inkubatorene er i en svært god posisjon til å hjelpe bedrifter med internasjonal vekst og eksport siden de har spisskompetanse innen forretningsutvikling, kapitalinnhenting, salg og marked. De inngår i et nasjonalt nettverk hvor de samarbeider på tvers, som betyr at bedriftene får tilgang på landets beste kompetanse uavhengig av lokasjon.

Bedrifter med høyt vekstpotensial preges av stor innovasjonshøyde, og vil følgelig løse mange av morgendagens utfordringer og bidra til å tette eksportgapet. Slike skaleringsbedrifter er viktige for sysselsetting ettersom to av tre nye arbeidsplasser i Norge skapes i nye bedrifter.

Vi foreslår en øremerket bevilgning til skaleringstiltak i Sivas inkubasjonsprogram på 25 mill. kr. Midlene kan for eksempel øremerkes på Kap. 2426 Siva SF post 70 Tilskudd.

Forslag fra FIN: Styrke Norsk katapult - Kap. 2426 Siva SF post 71 Tilskudd til testfasiliteter

Det er etablert fem norske bransjespesifikke testsentre i tillegg til en ordning med åtte såkalte noder (testfasiliteter i distriktene koblet til de fem etablerte sentrene). Her stiller industriaktører eksisterende utstyr tilgjengelig for andre bedrifter, og som gulrot får de delfinansiering i nytt utstyr.

Norsk katapult møter et tydelig behov i markedet. Bedriftene får tilgang til topp moderne utstyr, gevinst i form av redusert økonomisk risiko, økt kompetanse, samt mulighet til raskere markedsintroduksjon. Mer enn 1 000 bedrifter får årlig verdiøkende tjenester fra sentrene.

Norsk katapult er avgjørende for å realisere ambisjonene i strategiske veikart som «Grønt Industriløft 2.0» og «Veikart for Helsenæringen», men sentrenes økonomiske handlingsrom er på smertegrensen, og de industrielle partnernes motivasjon trues av manglende bevilgninger.

Vi foreslår en bevilgning på 600 mill. kr. til testfasiliteter. Midlene bør gå til en forsterket satsing på eksisterende sentre, til testfasiliteter i distriktene, og til etablering av nye sentre som ikke dekkes av eksisterende innen områder som f.eks. helse, energi og klima.

Forslag fra FIN: Styrk klyngeprogrammet - Kap. 2421 Innovasjon Norge post 71 Innovative næringsmiljøer

Klyngeprogrammet finansieres over både Nærings- og fiskeridepartementets og Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett. I perioden 2022-23 har klyngeprogrammet blitt kuttet med 63,1 mill.kr. med resultat at det ikke har vært noen utlysninger i programmet. Regjeringens forslag til finansiering for 2024 veier ikke opp for disse kuttene.

Klyngene våre utgjør en avgjørende infrastruktur om vi skal lykkes med våre ambisjoner innen næringsutvikling og eksport. De er lokalisert over hele landet og samler ca. 2 300 bedrifter i tillegg til FoU-aktører og kapitalmiljøer.

Tall fra 2022 viser at bedrifter som er medlem av klynger har høyere verdiskaping, høyere salgsinntekter og flere ansatte sammenlignet med bedrifter som ikke er medlem av klynger. I tillegg bistår de med å utvikle utdanningstilbud som næringslivet har behov for og hjelper bedrifter med deltakelse i EU-prosjekter.

Vi foreslår en totalbevilgning til klyngeprogrammet på 275 mill. kr. 225 mill. kr. bør gå til å justere programmet tilbake på 2021-nivå (inflasjonsjustert 2021-kroner). I tillegg bør 50 mill. kr. avsettes til delprogram for modne klynger, slik at de modne klyngene sikres et finansieringstilbud for å gjennomføre større prosjekter som bidrar til å nå regjeringens ambisjoner innen eksport og grønn industriell omstilling.

Forslag fra FIN: Ikke legg ned StartOff

Abelias Omstillingsbarometer for 2023 viser at Norge, målt i forhold til andre land, har velfungerende konkurranse og at offentlig sektor forsøker å legge til rette for innovasjon. Dette gjør at vi ligger i toppsjiktet på innovative offentlige anskaffelser. Det kan være en idé å enda bedre utnytte potensialet som ligger i de offentlige anskaffelsene.

StartOff har lagt til rette for at det offentlige kan få nye perspektiver, ny teknologi og smartere løsninger, men i forslaget til statsbudsjettet for 2024 har regjeringen foreslått å legge ned ordningen. Ved å legge opp prosesser der gründere og innkjøpere tas med i idéutviklingen, har StartOff senket terskelen for at oppstartsselskaper kan komme i posisjon til å vise hva de er gode for. Dette har skapt muligheter for et titalls oppstartsbedrifter gjennom de tre årene ordningen har eksistert.

Ikke legg ned StartOff og øk bevilgningen til minst 10 mill. kr.

Vennlig hilsen,

Anne Cathrin Østebø (sign.)
styreleder FIN

Trine Ellingsen (sign.)
daglig leder FIN